

Có nên gỡ hết dây điện “mạng nhện” trên đường phố?

> BUI VĂN DOANH

TP Hà Nội đã và đang dọn dẹp, hạ ngầm các loại dây dợ lằng nhằng trên các con phố. Đó là điều cần thiết. Nhưng trộm nghĩ, nếu dọn sạch hết chưa chắc đã... hay.

1 Chắc hẳn ai ở Hà Nội cũng từng chứng kiến cảnh các loại dây dợ chằng dặc ngang đầy các con phố. Thôi thì đủ loại: Dây điện thoại, cáp truyền hình, cáp internet, thậm chí cả dây truyền tải điện ở nhiều nơi cũng lẫn vào cái mớ hỗn độn này.

Dây chằng dặc ngang, dây chằng từ cột điện này sang cột điện kế bên, dây vắt lên cây, dây buộc vào ban công vấy ra dọc các con ngõ... Cả một mớ dây rối tinh rối mù, có không ít dây bị đứt đã thay thế bằng dây khác, nhiều dây đã trở thành vô dụng không dùng đến nữa (như dây điện thoại) nhưng người ta chả buồn gỡ đi và có muốn gỡ nhiều khi cũng không thể nào gỡ được. Tất cả tạo thành một đám bùng nhùng, chẳng chịt được gọi chung là “mạng nhện”.

Sự bất tiện, có cả sự nguy hiểm thì nhiều không kể hết. Nào là mất mỹ quan thành phố, nào là gây cản trở hoạt động giao thông (với những dây chằng ngang qua đường), bất tiện khi phải sửa chữa, kiểm tra. Thậm chí trước đây cũng từng xảy ra chập điện gây cháy. Nhiều khi, dây đứt vương xuống phố cũng gây nguy hiểm cho người tham gia giao thông...

Vì vậy, Hà Nội đã từng bước thực hiện hạ ngầm đường dây, cáp viễn thông, điện lực. Đây là điều cần thiết để chỉnh trang diện mạo các con phố, góp phần xây dựng thành phố xanh sạch đẹp; đồng thời quản lý và kiểm soát được hệ thống

cáp viễn thông, điện lực... một cách khoa học, tiện lợi.

Tuy nhiên mới đây, khi được xem kế hoạch của quận Hoàn Kiếm (Hà Nội), được biết quận sẽ thực hiện hạ ngầm toàn bộ các đường dây, cáp viễn thông, điện lực trên địa bàn quận, tôi lại thoáng giật mình... Như trên đã nói, việc hạ ngầm, gỡ cái đám mạng nhện trên đường phố là hết sức cần thiết. Nhưng, liệu có cần phải dọn sạch trơn, hay nên giữ lại một điểm trong phố cổ để làm “chứng tích của lịch sử”?

2 Viết đến đây, tôi sực nhớ lại câu chuyện của cầu Long Biên. Số là sau khi cầu Chương Dương khánh thành và đưa vào sử dụng (1985), cầu Long Biên chỉ cho phép tàu hỏa, xe đạp và người đi bộ lưu thông. Do đó, theo thông tin mà tôi được biết, các cơ quan chức năng có chủ trương tháo dỡ các kết cấu thép giằng bên trên để giảm tải cho cầu. Tuy nhiên, do có một số nhà khoa học lên tiếng, rằng làm như thế sẽ ảnh hưởng đến tính thẩm mỹ của cây cầu vốn được coi là một trong những biểu tượng của Hà Nội, đồng thời kết cấu chịu lực chung cũng bị ảnh hưởng nên việc tháo dỡ mới dừng lại. Do đó ngày nay chỉ còn một số nhịp cầu còn đầy đủ, và những nhịp cầu còn hoàn chỉnh này ngày nay lại trở thành điểm check-in của không ít thiếu nữ Hà thành.

Nói thế để thấy, có những thứ lạc hậu với thời gian nhưng đến một lúc nào đó, rất có thể sẽ trở thành di sản. Vì vậy nếu cứ phá sạch trơn, sẽ không có gì lấy lại được và thế hệ sau sẽ không có cái để biết và hiểu về thế hệ trước. Chính vì vậy mà khi phá nhà tù Hỏa Lò để xây khách sạn, người ta vẫn phải giữ lại một góc nhà tù làm chứng tích và bây giờ đã trở thành chứng nhân lịch sử, thu hút khá đông khách tham quan.

Nói rộng thêm ra, thời bao cấp cũng là một giai đoạn mang tính lịch sử với nhiều câu chuyện cười ra nước mắt mà khi kể lại, các thế hệ hôm nay không thể nào hình dung ra. Ấy vậy mà ngày nay, khi một số quán ăn ở Hà Nội phục dựng lại khung cảnh của thời đó, từ cách bài trí với bàn ăn, ghế ngồi và các khẩu hiệu dán trên tường mang dấu ấn một thời như: “Ở đây tai vách mạch rừng/ Lựa lời mà nói xin đừng ba hoa”; hay cách ghi phiếu ăn, cảnh xếp hàng và nhất là các món ăn thời chiến như mướp nấu lạc..., thì lại thu hút rất nhiều người đến trải nghiệm.

Nói thế để thấy, khi những cái cũ được cho là lạc hậu qua đi, các thế hệ sau nhiều khi lại muốn được trải nghiệm, ngắm nhìn lại và coi như đó như là một di sản.

Chẳng thế mà sau khi phải tốn bao xương máu để đánh đổ chế độ phong kiến, ngày nay các thế hệ sau lại hào hứng khi đi tham quan kinh thành Huế được mặc bộ long bào đóng giả làm nhà vua và hoàng hậu ngồi trên ngai vàng để chụp ảnh.

Tôi xin kể một câu chuyện nữa. Đó là những người thế hệ 5x trở về trước sống ở nông thôn vùng Bắc bộ chắc hẳn còn nhớ phong trào hợp tác hóa với lối làm việc theo kiểu rong công phóng điểm. Tức là đi làm, nghỉ ngơi theo tiếng kèn, ghi công tính điểm mà không cần quan tâm nhiều đến hiệu quả làm việc trong ngày thế nào. Vậy nên mới có câu ca dao mới thời đó là: *Sáu giờ trống đánh, kèn la/ Bảy giờ ùng ùng đình bước ra ngoài đồng/ Tám giờ hội ý phân công/ Mười giờ đã giục sao không về à.*

Đây là tình trạng chung ở các nước xã hội chủ nghĩa thời đó, trong đó có Việt Nam và cả Trung Quốc. Thời kỳ đổi mới, sau cơ chế khoán 10 trong nông nghiệp ở Việt Nam, hợp tác xã theo kiểu hình thức ấy trở thành dĩ vãng. Ở Trung Quốc cũng diễn ra tương tự. Ấy thế nhưng, tôi được biết ở Trung Quốc vẫn có một hợp tác xã kiểu cũ với tiếng kèn là hiệu lệnh làm việc cho cả thôn duy trì hoạt động đến tận ngày nay. Và một điều đáng chú ý là, địa phương trên đã trở thành điểm du lịch đặc biệt thu hút rất đông khách đến tham quan. Khách nước ngoài (nhất là từ các nước phương Tây) đến vì tò mò, còn khách trong nước là do giới trẻ muốn tận mắt chứng kiến cha anh họ trước đây sống và làm việc thế nào. Thế là, một cuộc sống, một cách làm việc xa lạ, thậm chí là lạc hậu với thời đại hôm nay, lại trở thành mối quan tâm và tạo nên sự thích thú với mọi người. Và ở một khía cạnh nào đó, nó đã trở thành di sản, thậm chí là di sản đặc biệt.

Nói thế để thấy, không phải cứ cái gì lạc hậu, lỗi thời cũng đều xấu xa và cần xóa bỏ sạch trơn; mà trong từng trường hợp cụ thể, cần được bảo tồn trong chừng mực nhất định. Vấn đề là sử dụng nó như thế nào mà thôi. Tất nhiên, nếu tất cả các cửa hàng ăn uống ở Hà Nội đều duy trì mô hình

“mậu dịch quốc doanh” như thời bao cấp thì không thể chấp nhận được, bởi nó hoàn toàn không hợp với cuộc sống hiện đại. Cũng như thế, nếu ở Trung Quốc vẫn giữ nguyên mô hình hợp tác xã kiểu cũ trên phạm vi toàn quốc thì sẽ không thể phát triển được. Và khi sự vật đã trở thành phổ biến thì cũng không còn là điều đặc biệt thu hút khách tham quan. Nhưng, khi chỉ có một cửa hàng ăn uống ở Hà Nội phỏng theo mô hình thời bao cấp và chỉ có một thôn ở Trung Quốc hoạt động theo hình thức hợp tác xã kiểu cũ, thì nó lại trở thành đặc biệt.

3 Trở lại câu chuyện “dọn mạng nhện” trong khu phố cổ của quận Hoàn Kiếm, Hà Nội. Nếu toàn bộ đường dây, cáp viễn thông, điện lực và các loại dây dợ lằng nhằng được hạ ngầm, bộ mặt các con phố sẽ sạch sẽ, gọn gàng, văn minh và đẹp để hẳn lên. Tuy nhiên, các thế hệ sau này khi nghe kể về các con phố đầy “mạng nhện”, họ sẽ không thể nào hình dung ra cái “mạng nhện” ấy nó như thế nào; và thậm chí không tưởng tượng được lại tồn tại một giai đoạn như thế.

Khu phố cổ Hà Nội là khu vực chứa đựng nhiều tầng văn hóa, dấu vết của nhiều giai đoạn lịch sử hiện vẫn đang song song tồn tại, đan xen, chồng lấn lên nhau. Chính điều đó đã làm nên và nâng cao giá trị văn hóa, lịch sử của khu phố “hàng”. Vì vậy, nếu lưu giữ được một phần giá trị văn hóa, lịch sử trong cái mớ “mạng nhện” hỗn độn kia sẽ càng làm tăng thêm giá trị của phố cổ.

Vì vậy, theo chúng tôi, trong khi thực hiện hạ ngầm các đường dây, dọn sạch “mạng nhện” trong toàn thành phố nói chung và địa bàn quận Hoàn Kiếm nói riêng, nên bảo tồn, giữ lại một con phố hoặc ít nhất là một góc phố với chằng chịt dây điện và chiếc “loa phường” treo trên cột điện để làm “hiện vật của một thời”. Ngay cây cột điện, nếu có thể bảo tồn được cả hai loại cột điện, loại bằng sắt (làm từ thời Pháp) và loại bằng xi măng (từ thời chế độ mới) thì càng tốt. Điều đó sẽ càng tôn thêm chất “cổ” của khu phố “hàng”, lại là hiện vật sống động cho một giai đoạn phát triển của đất nước. Đồng thời, nó sẽ trở thành điểm tham quan và check-in cho du khách.

Tất nhiên, không phải là bảo tồn nguyên trạng mà cần dọn dẹp, sắp xếp, tu sửa lại sao cho vừa bảo đảm mỹ quan, an toàn, vừa tránh gây ảnh hưởng đến cuộc sống nói chung. Cũng có thể bổ sung thêm những hiện vật của thời quá độ, như chiếc bớt điện thoại thẻ chẳng hạn. Tôi dám chắc, không cần phải thế hệ sau hay dăm mười năm nữa, mà ngay sau khi sửa sang xong, chắc chắn sẽ có nhiều bạn trẻ đến check-in, chụp ảnh; thậm chí còn nhiều hơn số người chụp ảnh trên cầu Long Biên hay trước ô báo trước cửa tòa soạn báo Hà Nội Mới hiện nay.

Cũng chính vì điều này, nếu ý tưởng trên được chấp nhận, khi bảo tồn góc phố “mạng nhện”, cần bảo đảm đồng thời cả yếu tố lịch sử, văn hóa, tính thẩm mỹ và cả sự thuận tiện cho người đứng check-in, chụp ảnh. Thiết nghĩ, nếu làm được điều này sẽ không tốn kém nhiều mà mang lại nhiều cái lợi, trong đó có cả những cái lợi mà ngày nay chúng ta chưa nhìn ra.❖